

цих регіонів і окремих держав до акторів, які приймали рішення щодо основних тенденцій загальносвітової системи безпеки; розвиток держав регіонів, зв'язків між цими державами і місця їх у системі міжнародних відносин.

Друга половина ХХ століття стала періодом, коли в європейському регіоні закріпився стан панування в безпековій сфері інтересів інших акторів. Таким чином європейський регіон по-перше, було розділено не просто на два окремі комплекси, а він був розгинутий двома значно більшими системами і став ареною, де інтереси центрів цих систем реалізовувалися, і проявлявся їхній потенціал. Саме в цей період остаточно закріплюється розділення регіону, що в подальшому проявиться на утворенні окремих РКБ в Західній Європі і Європі Східній, при чому, якщо після 1991 року РКБ в Західній Європі отримує досить великий простір для розвитку власного порядку денного в сфері безпеки (почався цей процес значно раніше, але реалізовуватися повною мірою почав лише у вказаний період), то східноєвропейський пул держав залишається в орбіті РКБ з центром у Росії [10].

Список використаних джерел

1. Buzan Barry, Wæver Ole. Regions and Powers: the Structure of International Security. – 2003. – [Electronic resource]. – Mode of access: <http://blogriobranco.files.wordpress.com/2010/04/buzan.pdf>
2. Davies Norman. Europe: A History. – Oxford University Press, 1996. – 1365 p.
3. Hansenand Birthe, Heurlin Bertel. The Other in European Self Definition: An Addendum to the Literature on International Society // Review of International Studies. – 2000. – 17 (4). – P.327-48.
4. Hough Peter. Understanding Global Security. – Routledge, 2004. – 271 p.
5. Lake David A., Morgan Patrick M.. Security in the New World of Regional Orders. – Penn State Press, 1997. – 406 p.
6. Rose Gideon. Neoclassical Realism and Theories of Foreign Policy // World Politics. – Vol.51. – Issue 1 (Oct., 1998). – P.144-172.
7. Rosenau James N. Pre-theories and Theories of Foreign Policy. Approaches to Comparative and International Politics, Evanston. Ed. by Barry Farrell. – Northwestern University Press, 1966. – P.27-92.
8. Tardy Thierry. European Security in a Global Context: Internal and External Dynamics. – Taylor & Francis, 2010. – 260 p.
9. Watson Adam. European International Society and Its Expansion // The Expansion of international society. Ed. by Bull and Watson. – Clarendon Press, 1984. – P.13-32.
10. Wivel Anders. The Integration Spiral: International Security and European Integration 1945-1999. – Copenhagen: Ph.D dissertation, Institute of Political Science, University of Copenhagen, 2000.

Shvechikova Ya.P., junior researcher on international relations, the Institute of International Relations of Kyiv National University Taras Shevchenko (Ukraine, Kiev), yar.shvechikova@mail.ru

History of formation and development of the European regional security complex

The stages of the historical path of regional security complex in Europe, its unique features and development are investigated. Particular attention is paid to the peculiarities of the inner self-security space, as well as environmental factors influence the dynamics of the securitization processes. Phased development of the region is fed through the prism of constructivist view of security processes, allowing one to focus on various aspects of security that are specific to the global world of today and were characterized before. It is the economic, informational, social, and security in its classic military-political sense. The focus of research is the regional security complex as an analytical unit that represents a group of actors of international relations whose securitization and desecuritization processes are so linked that they can not be properly analyzed and studied separately.

Keywords: regional security complex, European security, securitization, security sector, balance of power, European concert, Westphalian world order.

Швечикова Я. П., младший научный сотрудник по международным отношениям, Институт международных отношений Киевского национального университета им. Тараса Шевченко (Украина, Киев), yar.shvechikova@mail.ru

История становления и развития европейского регионального комплекса безопасности

Исследуются этапы исторического развития комплекса региональной безопасности в Европе, его особенности и уникальность развития. Особое внимание обращается на особенности внутренней самоорганизации данного пространства безопасности, а также на факторы влияния среды на динамику процессов секьюритизации. Поэтапное развитие региона подается через призму конструктивистского обзора безопасности процессов, что позволяет сделать акцент на различных аспектах безопасности, которые являются характерными для глобального мира современности и были характерны до того. Речь идет об экономической, информационной, социальной, а также безопасности в ее классическом военно-политическом понимании. В центре исследования находится региональный комплекс безопасности как аналитическая единица, которая представляет собой группу акторов международных отношений, чьи процессы секьюритизации и десекьюритизации настолько связаны между собой, что не могут быть на должном уровне проанализированы и изучены отдельно друг от друга.

Ключевые слова: региональный комплекс безопасности, европейская безопасность, секьюритизация, сферы безопасности, баланс сил, Европейский концерт, Вестфальский миропорядок.

* * *

УДК 351.071.5(438)(045)

Савка О. В.

здобувач кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики, Маріупольський державний університет (Україна, Маріуполь), alex_sava@ukr.net

Адміністративно-територіальна реформа Польщі: революція регіонального управління

Розглядається процес реформування адміністративно-територіального поділу Республіки Польща, який розпочався у 1990 році та отримав свій розвиток у 1998 році під час керівництва уряду Єжи Бузека. Фактично реформа передбачала докорінні зміни у системі управління та регіонального розвитку країни у цілому, а також децентралізацію влади. Основною метою була повна передача владних повноважень на місця. Реформою було закріплено трирівневу систему у країні за схемою гміна – повіт – воєводство. У свою чергу проведення територіальної реформи було ще й обумовлено і євроінтеграційним процесом у Польській Республіці. Зміни територіального поділу країни привели до переходу країни на «європейські рейки» та фактично відповідали європейській системі NUTS.

Ключові слова: Польща, регіональна політика, внутрішня політика, NUTS, адміністративно-територіальна реформа, євроінтеграція.

Уряд за своєю природою є предметом постійної модернізації та реформування, причому всі ці процеси є безперервними. Проте реформи здійснюються на різних рівнях і мають нерівне значення для функціонування державних структур. Безсумнівно, для польського уряду революційне значення мала реформа 1990 року, що відновила самоврядування після 40 років не існування в Польській народній республіці. Іншою фундаментальною реформою адміністративної діяльності стало продовження і розширення адміністративної реформи – одного з найбільших проєктів уряду Єжи Бузека.

Реформа набула чинності 1 січня 1999 року і створила трирівневу структуру територіального поділу. Основною метою було завдання звільнити центральну владу від управління справами на місцевому та регіональному рівнях, що в свою чергу дозволило розширити самоврядування і повноваження органів місцевого самоврядування.

Основною метою реформи, безсумнівно, є децентралізація державної влади та продовження змін, які почалися на рубежі 1989 і 1990 років. Для досягнення цієї мети були розмежовані повноваження між центром та місцевою владою, визначено відповідальність за

державні справи на місцевому рівні. Іншою метою була побудова територіальної організації держави, в більш зрозумілій і прозорій системі. Введення послідовних рівнів місцевого самоврядування повинно було привести до подальшої демократизації країни і посилити боротьбу з комуністичною спадщиною. Важливим елементом адміністративно-територіального устрою країни пропонувалася реконструкція системи державних фінансів для більш ефективного фінансового управління на всіх рівнях влади.

До 1998 року однією з найсерйозніших проблем місцевих адміністрацій була надмірна централізація. Попередня система була побудована на механізмах управління політичної і соціалістичної ідеологій, і виступала як централізована структура, яка не відповідала новим реаліям і перешкоджала ефективному територіальному управлінню. Після того, як соціалістична система пала, стала недоцільна і складна багаторівнева система з високим ступенем централізації. Після відходу комуністичної партії було прийнято рішення ліквідувати і надмірну централізацію в управлінні, яка була перешкодою у побудові демократичної держави.

Попередня адміністративна реформа 1975 року створила 49 невеликих воєводств, які не володіли значними повноваженнями і були повністю підконтрольні центру. Всі основні повноваження були зосереджені в центральній адміністрації, що відбивалося на нездатності субрегіональних центрів виконувати функції концентрації капіталів, інформації та інновацій [1].

У сформованій ситуації не функціонувало місцеve самоврядування, в значній мірі воєводства поклалися на централізоване адміністрування відомчої структури. Множинність спеціальних пересічних підрозділів, підпорядкованих відповідним міністерствам у Варшаві вносила значний хаос і безлад. Ще одним фактором, який ускладнював регулювання, була погана координація дій як всередині так і по лінії «центр – периферія».

Насправді адміністративно-територіальний поділ міцно існує у свідомості людини – у вигляді місцевих громад і тісно пов'язан з інфраструктурою, необхідною для виконання покладених адміністративних функцій. У 1975 році райони були ліквідовані в політичному сенсі, в той час як адміністративні структури продовжили працювати на районному рівні (наприклад, лікарні, школи, поліція, пожежники), крім того функціонування в рамках своїх спеціальних підрозділів викликало безлад і ускладнення структур, більше того, вони були підпорядковані центральному уряду. Ця складна і неефективна адміністративна система була сповнена різних недоліків, в тому числі нездатність управляти і виконувати завдання в галузі управління кризовими ситуаціями і загрозами національній безпеці. У такому положенні автори реформи бачили необхідність у відновленні районів та передачі в їх введення питань, пов'язаних з ефективним управлінням на місцевому рівні [2, s. 339-377].

Після зміни режиму в 1989 році, малі та слабкі воєводства не тільки не були в змозі взяти на себе завдання управління регіонального характеру, а й будь-які компетенції з управління громадськими справами.

Існує чітка залежність між кількістю і розміром територіальних одиниць, а також між політикою централізації і децентралізації влади в країні. Якщо структурні одиниці малі і слабкі для виконання важливих завдань, то такі функції і завдання бере на себе центральна адміністрація більш вищого рівня [3, s. 147-259]. Така ж ситуація складається і в інших країнах Центральної та Східної Європи – малі муніципалітети в Чеській Республіці та Угорщині не в змозі ефективно виконувати локальні завдання, які згодом переймають одиниці вищого рівня [4, s. 210-212].

Реформою 1998 року було реорганізовано територіальний поділ держави, краще адаптуючи її для потреб сучасного адміністрування. Звичайно, не обійшлося і без соціальних протестів, оскільки не скрізь можна було легко відтворити старі адміністративні структури. У більшості випадків суспільне сприйняття реформи було дуже сприятливим [5].

Нові територіальні поділи в значній мірі зберігали традиційні чинники та соціальні цінності, що повинно було створювати умови для подальшого економічного і соціального розвитку, а також краще організувати суспільне життя всієї держави.

Реформатори [6] стояли перед важким вибором найбільш сприятливої нової моделі територіального поділу. Перший варіант передбачав створення трирівневої системи: гміна – повіт – воєводство, і відповідно адекватний розподіл повноважень, що стосуються виконання суспільних завдань. Важливим елементом реформи стала зміна системи державних фінансів в руслі децентралізації планування та обліку державних витрат [7].

Другий варіант припускав залишити статус-кво, тобто територіально-адміністративний поділ у формі станом до 1998 року. Такий поділ неминуче призвів би до блокування модернізації і продовжив централізацію державної влади, а також систему переважно відомчого управління над управлінням уряду. Все це призвело б до реалізації регіональної політики держави на більш низькому рівні і не дозволило реформувати систему державних фінансів [8]. Іншою проблемою було те, що в рамках європейської інтеграції Польщі регіональна система не відповідала вимогам регіональної політики ЄС.

Існує кілька основних типів реформ і змін в системі рівнів управління. Найпростішим способом реалізації змін є технічні зміни або зміни організаційного характеру. Дані зміни полягають у модернізації управління та вдосконаленні адміністрацій, поширенні оновленої інформації, документації тощо. Наступний рівень – це рівень управлінських змін. Різні адміністративні реорганізації з 1989 року відбувалися саме на рівні модернізації або на так званому управлінському рівні. Третій і найважливіший тип реформи – це системні зміни. Дані зміни носять в своїй основі зміни політичної системи і пануючої системи цінностей.

Децентралізація за своєю суттю стосується всіх рівнів системи. Саме політика децентралізації призводить до реальної трансформації політичної системи, яка не передбачає поверхневих змін.

Демократизація політичної системи була заснована на створенні системи місцевого самоврядування, що обирається загальним голосуванням. Повіти отримали

конкретні обов'язки, включаючи можливість прийняття місцевих законів, вирішення кадрових питань, затвердження бюджету і т.д. Воєводства, в свою чергу, отримали можливість створення регіональної стратегії розвитку, вирішення питань землекористування, бюджет воєводства та ін.

Важливим завданням реформи була мета поліпшення управління і економізація, а також створення умов для розвитку конкуренції та міжрегіонального розвитку. Також переслідувалася мета вивільнити потенціал місцевих громад, який раніше блокувався процесами центрального управління. Центр у свою чергу мав бути звільнений від роботи з місцевими справами, які тепер повинні вирішуватися на локальному рівні, близькому до громадянина.

Реформа територіального устрою Польщі передбачала децентралізацію виконавчої влади і не припускала введення елементів автономії в адміністративній системі [9]. При цьому було підкреслено унітарний характер держави і рівний статус усіх територіальних одиниць країни. Влада не делегувала законодавчих повноважень або інших атрибутів суверенітету, а були делеговані повноваження самоврядування, що формують систему як самоврядних, а не автономну [10].

Правові засади територіальної реформи були закріплені Конституцією 1997 року, яка закріпила унітарний характер держави, в той же час офіційно були закріплені одиниці територіального поділу – гміни і воєводства. Критерії, закріплені в Конституції, залишили якусь свободу у формуванні територіального поділу. Обов'язковим органом місцевого самоврядування стала гміна. Трирівнева система територіального поділу держави була закріплена в конституційній моделі держави, утворюючи над гмінами повіті і воєводства [11].

При проектуванні нової системи був зроблений упор на принцип субсидіарності, тобто здатність територіальних одиниць до незалежного функціонування та виконання своїх завдань. Передбачалося, що поступово відбудеться передача повноважень по вертикалі на більш низькі рівні, але при цьому низькі одиниці повинні бути досить сильні і бути в змозі виконувати поставлені завдання.

Гміна, конституційно визнана в якості основної одиниці територіального поділу країни, отримала нову структуру і функції керівництва по відношенню до інших територіальних одиниць. Повіті і воєводства мали виконувати тільки функції, закріплені для них законом [12, s. 54-56].

У країні формувалася система «лежачої драбини», територіальні одиниці повинні були працювати без створення колізії у своїх діях і повноваженнях, також не існувала ієрархічна підпорядкованість. Таким чином, гміни не відчували «приналежності» до воєводства, а воєводства в свою чергу не створювали над ними «парасольку». Звичайно, зберігаються заходи економічного і політичного контролю, але при цьому немає юридичного підпорядкування одного до іншого.

Повіті були скасовані в 1975 році, але обговорення про відновлення почалося набагато раніше, ніж відновлення суверенітету. Незважаючи на те, що де юре повітів не існувало, де факто їх території збереглися і використовувалися в якості спеціальних адміністративних підрозділів, наприклад, у випадку

лікарень, шкіл, поліції і т.д. Відновлення повітів в 1999 році відродило попередню систему, при цьому посилюючись на довоєнні традиції.

Ключові компетенції повітів зосереджені на публічній сфері. Так повіті вирішують питання державної освіти, охорони здоров'я, транспорту і доріг, геодезії, нерухомості, охорони громадського порядку і безпеки, безробіття та інші питання, передбачені законом [13, s. 101-102]. Слід також враховувати, що повіті не можуть порушувати сферу юрисдикції гмін.

Повіт, на прохання зацікавлених гмін, може розширити повноваження та завдання в рамках своєї юрисдикції на основі адміністративного договору.

Повіті створювалися як гарантії забезпечення жителів комунальними послугами та послугами, гарантованими державою (в тому числі охорона здоров'я, освіта (середня школа), безпека і громадський порядок). Крім того, повіті стимулюють розвиток неурядових організацій, спорту, культури і т.д. [14].

Спочатку було створено 308 повітів і 65 міст з правами повітів, середня кількість населення склало близько 93 тисяч жителів. Зараз кількість повітів становить 314 [15, s. 71-72; 16].

Можна припустити, що реформа 1975 року дала поштовх розвитку приблизно 30 невеликим містам, які потім були поставлені в ранг столиці воєводства. Серед них були такі міста як Каліш (Kalisz), Остроленка (Ostrołęka) і Замостя (Zamość) – звичайно важливі центри суб-регіонального значення, однак, занадто слабкі, щоб виконувати функції, характерні для регіону.

Реформа 1998 року дала поштовх для швидкого розвитку ще 250 міст, які стали столицями повітів. У цьому плані важливим ефектом реформи була концентрація питань у повітах і створення соціальної згуртованості, яка є одним з ключових аспектів нової системи управління.

З 1975 року в Польщі існує 49 воєводств, занадто слабких, щоб грати важливу роль в державному управлінні [17, s. 88-91]. Воєводство представляло собою в адміністративному плані – місцеву адміністрацію на чолі з губернатором, представником Ради міністрів у даному районі [18, s. 65-66].

Обсяг функцій воєводства був визначений так, щоб не порушувати незалежність повітів і гмін. Повноваження воєводства включають в себе суспільні завдання на регіональному рівні, такі як охорона здоров'я, освіта, землекористування, боротьба з безробіттям. Основним завданням воєводства стала задача визначення стратегії і політики розвитку регіону [19, s. 167-168].

У ході реформування адміністративно-територіального устрою Польщі було розглянуто кілька варіантів розвитку, в першу чергу, з точки зору кількості та розміру воєводств. «Консервативний варіант» реформування передбачав створення 25 середніх воєводств з населенням від 0,5 до 4 мільйонів осіб. «Традиційний варіант» припускав 17 територіальних одиниць, а «прогресивний» 12 великих воєводств з населенням від 1,5 до 4 млн. чоловік [20, s. 109-110]. Регіон повинен бути достатньо великим, щоб вести самостійну регіональну політику. Найпривабливішим виявився варіант створення 12 воєводств, але найбільш важливим питанням ставала

проблема розподілу функцій і повноважень [21, s. 45-46].

3 1 вересня 1999 року Польща в результаті адміністративно-територіальної реформи була розділена на 16 воєводств. Стаття 15 Конституції Польщі в п.2 закріпила основи територіального поділу держави, а саме: «Основний територіальний поділ держави, що враховує соціальні, економічні чи культурні зв'язки і забезпечує територіальним одиницям здатність виконати публічні завдання...».

Адміністративна реформа 1998 року в дійсності реалізувала три елементи реформування суспільного життя держави. По-перше, відбулася зміна територіального поділу та введення нової системи поділу – гміна, повіт, воєводство. Новий поділ було спрямоване насамперед на організацію держави і територіальну адаптацію до виконуваних функцій, а також створення умов для відновлення місцевих зв'язків. Створення повітів створює умови для реституції ролі малих і середніх міст, що є центрами життя місцевих громад, а також введення великих регіонів для створення регіонального розвитку та територіальної реінтеграції держави.

По-друге, реформа стосувалася організації структур і принципів управління в адміністраціях. Це означало відхід від централізованої, відомчої та бюрократичної системи на користь децентралізації та політичної підзвітності органів місцевого самоврядування, обраного місцевим співтовариством. В результаті отримали більшу прозорість системи цивільного управління і контролю за державними витратами. Нова система організована на злитті організаційних і адміністративних органів, зміцненні позицій загальної відповідальності. Відхід від нечіткої системи та побудова нової системи, передусім системи відповідальності, направлені на зміцнення внутрішніх позицій, що особливо важливо в кризових ситуаціях.

По-третє, в 1998 році відбулася передача значною мірою самостійності на місця, а також відповідальності за управління країною [22, s. 115-117]. Це особливо добре простежується в інструкції повіту, в якому були створені спеціальні інспекції для перевірок та контролю виконання завдань уряду під непрямым контролем громадян. Також змінено правила управління фінансовими ресурсами, частина податків тепер залишалася на локальному рівні. Децентралізація дозволила перенести відповідальність за управління державними справами, передавши основні питання в руки місцевих органів влади. Завершенням реструктуризації в політичному та адміністративному житті держави стало зосередження державної підтримки тільки на стратегічних питаннях.

У результаті реформи було введено більш чітке розділення функцій публічної влади між основними сегментами політичної системи. Реформа не лише змінила адміністративний поділ країни, а й привела до перебудови всього апарату та більш ефективного поділу компетенцій та відповідальності [23]. Реформа створила більш сприятливі умови для розвитку місцевих громад, що сприяло процесу розширення їх можливостей, посилювалася конкуренція між регіональними центрами і підвищилася ефективність управління державними справами.

Багато елементів реформи мали посилення на адміністративну систему II Речі Посполитої. Довоєнна Польща була також розділена на 3 рівня і мала відносно невелику децентралізацію. У порівнянні з іншими країнами центральної та східної Європи, Польща мала сучасне і незалежне самоврядування. Цей досвід державного будівництва послужив моделлю для формування територіальної структури держави, але з урахуванням всіх змін і перетворень, які відбулися за останні півстоліття. Таким чином, дані зміни стали революційними [24, s. 83-85] для країни, були посилені демократичні перетворення і посилений демократичний контроль над процесами прийняття рішень.

Реформа 1998 року дозволила більш тісно і плідно брати участь в структурах і програмах Європейського Союзу. З формуванням багаторівневої системи, яка відповідала вимогам системи NUTS в ЄС, були посилені інтеграційні процеси в країні, а також краще імплементувалися програми ЄС як в період підготовки до вступу, так і після вступу до Європейського Союзу.

Слід додати, що дані зміни були вкрай необхідні і альтернативних шляхів не було. В інших посткомуністичних країнах центрально-східної Європи, які стали на шлях модернізації, настільки глибокі реформи проведені не були.

Таким чином, Польща стала локомотивом у територіальних перетвореннях серед країн ЦСЄ. Польський досвід став наочним посібником для інших країн регіону.

Список використаних джерел

1. Grosse T., Mackiewicz M. Zmierzch decentralizacji w Polsce? Polityka rozwoju w województwach w kontekście integracji europejskiej / T.Grosse, M.Mackiewicz. Instytut Spraw Publicznych. – Warszawa, 2003. – 315 s.
2. Izdebski H., Kulesza M. Administracja publiczna (wyd.3) / H.Izdebski, M.Kulesza. – Warszawa, 2004.
3. Izdebski H., Samorząd terytorialny. Podstawy ustroju i działalności / H.Izdebski. – Warszawa: Wydawnictwo Prawnicze Lewis Nexis, 2008.
4. Jabłoński Z., Potoczek A. Polska ojczyzn czy regionów / Z.Jabłoński, A.Potoczek. – Toruń, 1998.
5. Jackiewicz I. Budowanie instytucji państwa 1989-2001. W poszukiwaniu modelu / I.Jackiewicz. – Warszawa: Wyd. Sejmowe, 2004. – 198 s.
6. Kaczmarek T. Struktury terytorialno-administracyjne i ich reformy w krajach europejskich / T.Kaczmarek // UAM, Seria Geografia. – 2005. – № 70. – S.45-43.
7. Kiezun W. Dobre państwo / W.Kiezun. – Warszawa: WSPiZ, 2004. – 310 s.
8. Kulesza M. Budowanie samorządu, Municipium / M.Kulesza. – Warszawa, 2008. – 163 s.
9. Kulesza M. Model władzy lokalnej w systemie reformy gospodarczej / M.Kulesza. – Warszawa, 1983. – 188 s.
10. Kulesza M. Options for administrative reform in Poland / M.Kulesza // Public Administration. – 1993. – Vol.71. – S.56.
11. Kulesza M. Współczesne dylematy zarządzania publicznego w Polsce [Elektroniczny zasób] / M.Kulesza. – Tryb dostępu: http://bip.nik.gov.pl/pl/bip/rzecznicz/posiedzenia_seminaryjne/sem_20_05_04_20/px_ref_kulesza.pdf
12. Milewicz J., Wolek A. Reformatorzy i politycy. Gra o reformę ustrojową 1998 roku widziana oczami jej aktorów / J.Milewicz, A.Wolek. – Warszawa, 2000.
13. Niziołek M. Problemy ustroju aglomeracji miejskich ze szczególnym uwzględnieniem Warszawy / M.Niziołek. – Warszawa, 2008.
14. Nowacka E. Reformy samorządu terytorialnego w Polsce, Wielkiej Brytanii i USA / E.Nowacka. – Wrocław, 2002. – 385 s.
15. Pawelska-Skrzypek G. Małopolska regionalna wspólnota interesów / G.Pawelska-Skrzypek. – Nowy Sącz, 1996.
16. Piekara A. Cele i skuteczność reformy administracji publicznej

w RP w latach 1999-2001 / A.Piekara. – Warszawa, 2003. – 213 s.

17. Piekara A. Samorząd terytorialny a jakoś administracji publicznej: księga jubileuszowa w dziesięciolecie istnienia Centrum Samorządu Terytorialnego i Rozwoju Lokalnego / A.Piekara. – Uniwersytet Warszawski, Centrum Studiów Samorządu Terytorialnego i Rozwoju Lokalnego, 2002.

18. Płoskonka J. Reforma administracji publicznej 1998-2001 / J.Płoskonka. – Warszawa, MSWiA, 2001.

19. Reforma administracji publicznej «Państwo sprawne, przyjazne, bezpieczne», Wybór opinii i ekspertyz. Tom II. – Warszawa: Elipsa, 1997.

20. Reguński J. Regionalizacja w Polsce. Problemy, kierunki i koncepcje / J.Reguński. – Warszawa: FRDL, 1998.

21. Rydlewski G. Systemy administracji publicznej w państwach członkowskich Unii Europejskiej / G.Rydlewski. – Warszawa, 2007.

22. Sochacka E., Kraśko T. Rzeczpospolita demokracji lokalnej / E.Sochacka, T.Kraśko. – Warszawa, 1996.

23. Ujazdowski K. Dobry i sprawny rząd / K.Ujazdowski. – Warszawa, 1997. – 214 s.

24. Wysocka E., Koziański J. Przesłanki regionalizacji: zarys strategii rozwoju i polityki przestrzennej / E.Wysocka, J.Koziański. – Warszawa, 1998.

Savka O.V., Ph.D. student of foreign policy department, Mariupol State University (Ukraine, Mariupol), alex_sava@ukr.net

Administrative and territorial reform in Poland: the revolution of regional management

The article examines the process of reforms of the administrative-territorial division of the Poland Republic, which began in 1990 and has been developed in 1998 under the leadership of the government of Jerzy Buzek. In fact, the reform provided radical changes in the management and regional development in general, and also decentralization of power in the country. The main goal was full transfer of authority to the low levels. The reform was approved three-tier system in the country under the scheme gmina – powiat – voivodship. In turn, holding territorial reform was also due to the integration processes in the Polish Republic. Changes in the territorial division of the country's accelerated transition of the country to the «European Rails» and actually meet the European system of NUTS.

Keywords: Poland, regional policy, domestic policy, NUTS, administrative-territorial reform, European integration.

Савка А. В., соискатель кафедры международных отношений и внешней политики, Мариупольский государственный университет (Украина, Мариуполь), alex_sava@ukr.net

Административно-территориальная реформа Польши: революция регионального управления

Рассматривается процесс реформирования административно-территориального деления Республики Польша, который начался в 1990 году и получил свое развитие в 1998 году во время руководства правительства Ежи Бузека. Фактически реформа предусматривала коренные изменения в системе управления и регионального развития страны в целом, а также децентрализацию власти. Основной целью была полная передача властных полномочий на места. Реформой было закреплено трехуровневую систему в стране по схеме гмина – повят – воеводство. В свою очередь проведение территориальной реформы было еще обусловлено и евроинтеграционным процессом в Польской Республике. Изменения территориального деления страны ускорили переход страны на «европейские рельсы» и фактически отвечали европейской системе NUTS.

Ключевые слова: Польша, региональная политика, внутренняя политика, NUTS, административно-территориальная реформа, евроинтеграция.

* * *

УДК 327.3:329.7

Плевако І. Г.

кандидат історичних наук, доцент кафедри міжнародних відносин, Національний університет «Острозька академія» (Україна, Острог), ihor.plevako@oa.edu.ua

ЛАТИНОАМЕРИКАНСЬКИЙ ГЕОПОЛІТИЧНИЙ АЛЬТЕРГЛОБАЛІЗМ ТА СУСПІЛЬНИЙ АНТИГЛОБАЛІЗМ

Метою розвідки є визначення характерних ознак антиглобалізаційних та альтерглобалізаційних процесів у країнах Латинської Америки.

У дослідженні було використано політико-описовий, нормативно-ідеологічний, нормативно-гіпотезотворчий, а також аналітико-прогностичні методи. Системний підхід до проблеми дав можливість виявити причинно-наслідкові зв'язки, а також проаналізувати детермінанти, які вплинули на поведінку окремих латиноамериканських держав у сучасних умовах. Послужили розкриттю теми й формальні методи спостереження та порівняння, які доз-

волили оцінити місце латиноамериканських акторів в антиглобалізаційних процесах та врахувати їх потенціал та стійкість до викликів глобалізації.

Доведено, що до яскраво виражених альтерглобалізаційних геополітичних тенденцій варто відносити дії урядів латиноамериканського регіону у контексті інтеграційних механізмів ALBA та UNASUR. Виявлено, що розвинуті антиглобалістські суспільні рухи створили надзвичайно сприятливий ґрунт для посилення геополітичних альтерглобалістських тенденцій у країнах Латинської Америки.

Ключові слова: геополітика, Латинська Америка, латиноамериканський антиглобалізм, латиноамериканський альтерглобалізм, міжнародні відносини у латиноамериканському регіоні.

З огляду на динамічні геополітичні процеси, що відбуваються у Західній півкулі наприкінці ХХ – поч. ХХІ ст., латиноамериканський регіон привертає до себе все більше уваги. У науці на порядку денному опинилися політичні, економічні, соціальні перетворення, а також причинно-наслідковий зв'язок між цими явищами. Однією з актуальних і малодосліджених у вітчизняній науковій літературі тематик залишається проблема позиціонування та участі латиноамериканського регіону у глобалізаційних, альтерглобалізаційних та антиглобалізаційних процесах не лише на регіональному, а й на глобальному рівні.

У сучасній зарубіжній науковій літературі нерідко зустрічається теза про те, що країни Латинської Америки найбільш рішуче виступили проти процесів глобалізації, що дало підстави окремим дослідникам увесь регіон називати «лабораторією альтерглобалізму» [0, с. 24-26; 0, с. 8; 0; 0]. Таким чином, у дослідженні пропонується гіпотеза про те, що офіційні кроки латиноамериканських держав, спрямовані на захист національної економіки і політики, варто розглядати як наслідки альтерглобалізаційної тенденції, а поширення соціально спрямованих та демографічних суспільних рухів, а також особливе позиціонування локальних громад – як заходи, що мають яскраво виражені антиглобалізаційні ознаки.

У визначеннях як латиноамериканського альтерглобалізму, так і антиглобалізму часто розуміють певний спротив процесам глобалізації, прихильниками яких, більшою мірою, є ті сили (міжнародні актори), які володіють потужним економічним та військовим потенціалом. Отже, метою цієї розвідки є визначити характерні ознаки антиглобалізаційних та альтерглобалізаційних процесів у країнах Латинської Америки, вказавши на їх причини та наслідки у регіональних геополітичних процесах [0, р. 188-189].

Варто зазначити, що різні аспекти проблеми, що досліджується, привертають увагу, головним чином, зарубіжних науковців, зокрема Д. Койета, К. Д. Плейерса, К. Мілані, Л. Райнольдса, К. Мілішевського, Д. Массяха, М. Старнавського, К. Майданіка, А. Пятакова А. Коржова та ін., а також окремих українських науковців М. Шепелева, О. Постол, М. Трофименка. Втім, виразною є проблема відсутності у наукових доробках чіткої межі між альтерглобалізаційними та антиглобалізаційними процесами, оскільки у названих авторів одні й ті ж поняття та пов'язані із ними події окреслюються подібними означеннями та підтверджуються однаковими прикладами. Геополітичний вимір цих понять у вітчизняній політичній науці дотепер не став предметом окремої розвідки, що й обумовлює потребу наголосити на відмінностях термінів і явищ, що перебувають у науковому обігу.